

פרשת אחרי מות

נושא השבוע: יום כיפור - היום הקדוש ביותר

נושא השבוע

פרשת אחרי מות מתארת בהרחבה את טקס הכפרה שנערך ביום הכיפורים על ידי הכהן הגדול. בזמן שבית המקדש היה קיים, היה ליום הכיפורים תוכן שונה מיום הכיפורים בימינו. אמנם עינוי הנפש ואי עשיית מלאכה נהגו כבר אז עפ"י חוקי התורה. אולם, במרכזו של היום עמד טקס שבמהלכו היה הכהן הגדול מתוודה על החטאים שלו ושל משפחתו וגם על החטאים של עם ישראל, ולאחר מכן היה שולח שעיר עיזים לעזאזל למדבר כשהוא נושא את חטאי כולם. היה זה היום היחיד בשנה שבו היה הכהן הגדול נכנס לקודש הקודשים של בית המקדש. כאשר היה הכהן הגדול מסיים את עבודתו ויוצא בשלום מקודש הקודשים של בית המקדש – היה זה סימן, שבני ישראל זכו לכפרה ולסליחה על החטאים שלהם. לאחר חורבן בית המקדש לא הייתה עוד אפשרות לקיים את הטקס של עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים, והתפילות תפסו באופן רחב יותר את מקומם של הטקסים בבית המקדש.

מה הפרשה

- יום הכיפורים – תיאור טקס הכפרה שנערך ביום הכיפורים על ידי הכהן הגדול, ובו כניסת הכהן הגדול אל קודש הקודשים ושליחת השעיר לעזאזל אל המדבר.
- "ספר הקדושה" - בהמשך הפרשה עומד קובץ חוקים נפרד ועצמאי המכונה בפי החוקרים "ספר הקדושה" ובו דינים הנוגעים לשחיטת בעלי חיים לאכילה ולקרבו, מצוות הדנות ביחסי אישות וטוהרת המשפחה, רשימת נשים שאסור לבוא עמן במגע מיני, איסור העברת בנים למולך, איסור על משכב עם זכר ואיסור על משכב עם בהמה.

פרשת

"כלי יקר" והספורנו מפרשים בדרכים שונות את המילה "לפני". לפי "כלי יקר" משמעות המילה היא קודם ליום הכיפורים כלומר - עליהם להגיע ליום הכיפורים נקיים מחטאים: "כי אין יום הכיפורים מכפר כי אם לשבים, וקודם שיכפר עליהם ה' חייב כל אדם לטהר את עצמו מכף רגל ועד ראש מכל טומאת העוון". לפי הספורנו הכוונה במילה "לפני ה'" היא בפני ה' – מולו, כאילו כל אחד עומד למשפט בפני האל "שהוא לבדו יודע את אמיתתם". למעשה מתייחס הכלי יקר בפירושו גם לאפשרות זו ואומר: "כי הדבר המסור ללב אינו נגלה כי אם לה' לבדו. שלא יהיה מן הצבועים הצמים ומתענים ומרבים תחינות כדי שיהיו מוחזקים לצדיקים והוא דור טהור בעיני הבריות ומצואתו הפנימית לא רוחץ, לכך נאמר "לפני ד' תטהרו".

נקודה לדיון: איזה משני הפירושים נראה בעיניכם יותר? כיצד אתם רואים את יום כיפור ואת העמידה לפני האל ביום זה?

מ

עלילה של מדרש זה מזכירה סיפורים דומים העוסקים בכיבודה של שבת כמו "יוסף מוקיר שבת", ואכן המסר זהה: ישנו דגש מיוחד על **חשיבותה** של הסעודה שלפני יום הכיפורים המחזקת למעשה את חשיבותו של **הצום** ביום כיפור עצמו.

ד

מה **מיוחד** ביום כיפור שדווקא אותו חשוב לחייט לכבד כל כך? אלוהים נותן לנו יום אחד שבו הוא מבטיח שאם **נתחרט** על חטאינו - הוא יכפר עליהם. כמובן שאין זה אומר שניתן לעשות ככל העולה על רוחנו בשאר הימים (וישנה המשנה המוכרת "האומר אחטא ואשוב אין מספיקים בידו לעשות **תשובה**"). אך זהו יום שבו "שערי השמים נפתחים", ויש פתח גדול יותר לחזור בתשובה. זוהי הזדמנות טובה להזכיר כי הביטוי "חזרה בתשובה" אינו מדבר על להפוך מחילונו לדתי, כפי שהוא מקובל היום, אלא **להתחרט** על מעשים לא טובים שעשינו ולא לעשותם יותר.

ר

ש

הרקע ההלכתי למדרש נובע מדיון בגמרא על הפסוק בתורה: "ועניתם את נפשותיכם **בתשעה** בחודש בערב" (ויקרא כ"ג 32) - הכוונה ללילה של יום כיפור, אז מתחיל הצום. שואלים בתלמוד הבבלי, במסכת ברכות: מדוע כתוב בתשיעי, והלא הצום הוא **בעשירי** לחודש (י' בתשרי)! והתשובה הניתנת שם היא שהאכילה **בערב הצום** חשובה, ולכן מי שאוכל בתשיעי לחודש, נחשב לו כאילו צם יומיים. בקריאת המדרש יש להדגיש לילדים שהסיפור אירע בתקופת השלטון הרומי, ולכן השר ועבדו אינם יהודים - אך החייט יהודי. יש חשיבות בציון עובדה זו שכן רק עבור החייט זהו **ערב יום כיפורים**, והשר לעומתו מעוניין בדג **לארוחה רגילה**.

נקודה לדיון:

- תשומת לב לסעודה המפסקת, מעידה על חשיבותה של ההכנה וההתכוננות ליום הכיפורים, האם השתתפתם באירוע שלא היתה לקראתו הכנה ובכזה שהייתם צריכים להתכונן לקראתו? מה לדעתכם ההבדל בין השניים?

ה

ש

י

ר

השיר הנבחר "אדון הסליחות" הוא חלק מפיוט ידוע, שמושר על-ידי בני עדות המזרח בתפילות הפיוט בנוי במבנה נפוץ של דגם א"ב כך שהשורה הראשונה פותחת באות א' השניה ב-ב' וכן הלאה (מלבד הפזמון שהוא קבוע). הפיוט פורש דברי שבח והלל לאל ותיאור כוחו ועוצמתו, כאשר המטרה היא להקל את גור דיננו הניתן בראש השנה ונחתם ביום הכיפורים. ניתן להזמין את התלמידים לכתוב פיוט על פי עיקרון הא"ב, כזה המיועד לסליחות. שיר אחר אותו ניתן להשמיע הוא הפיוט "ונתנה תוקף" הנאמר בראש השנה וביום כיפור על ידי בני קהילות אשכנז, לפיוט לחן ישראלי חדש שנכתב בעקבות מלחמת יום הכיפורים. 🎵